

УДК 027.21(477):021:355.48((470+571):477)

Галина Солоіденко,

<https://orcid.org/0000-0002-1326-0034>,

кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця,

провідна наукова співробітниця,

відділ науково-методичної роботи,

Інститут бібліотекознавства,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: soloidenko@ukr.net

Тетяна Кулаковська,

[https:// orcid.org/0000-0002-2108-3285](https://orcid.org/0000-0002-2108-3285),

кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця,

відділ науково-методичної роботи,

Інститут бібліотекознавства,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: kulakovska_2019@ukr.net

**ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ
ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК НАУКОВИХ УСТАНОВ НАН УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Мета статті – висвітлення діяльності бібліотечної мережі НАН України в умовах російсько-української війни з реалізації першочергового завдання – фізичного збереження і захисту сформованих упродовж десятиків років галузевих фондів наукових видань, до складу яких входять також цінні та рідкісні документи, що є базою інформаційного забезпечення української науки. **Методологічна основа дослідження.** Використання загальнонаукових методів дослідження – аналізу, синтезу, узагальнення сприяло досягненню поставленої мети. **Наукова новизна.** У статті проаналізовано зміни пріоритетів у діяльності бібліотечної мережі НАН України в період війни, головним з яких є збереження та поповнення бібліотечних фондів як бази інформаційного забезпечення наукової діяльності, спрямованої на підвищення обороноздатності, безпеки України, на післявоєнну відбудову і розвиток країни. **Висновки.** Бібліотеки наукових установ НАН України є учасниками національного бібліотечно-інформаційного фронту, сформованого в умовах війни, працюють на всіх його напрямках, долучаються до всіх заходів та ініціатив. І, посідаючи особливе місце в інформаційному просторі України як складники бібліотечно-інформаційного комплексу НАН України, реалізують, попри постійну небезпеку ворожих обстрілів, свою місію із збереження унікальних

бібліотечно-інформаційних ресурсів та інформаційне забезпечення пріоритетних напрямів наукової діяльності.

Ключові слова: бібліотеки наукових установ, НАН України, російсько-українська війна, збереження бібліотечних фондів.

Актуальність теми дослідження. 24 лютого 2022 р. розпочався новий літопис роботи українських бібліотек, перед якими гостро постало питання про збереження фондів, кадрів, про застосування різних форм інформаційного забезпечення користувачів, про можливості їх дистанційного обслуговування. Бібліотеки наукових установ НАН України, працюючи на передових позиціях «інформаційного фронту», долучившись до заходів та ініціатив української бібліотечної спільноти, визначили пріоритети діяльності в умовах війни: збереження унікальних фондів та ресурсів, інформаційне забезпечення наукової діяльності академічних установ.

Аналіз досліджень і публікацій. У фахових періодичних виданнях та наукових збірниках з'явилися численні публікації, присвячені роботі українських бібліотек у воєнний час на передових рубежах «інформаційного фронту» як осередків інтелектуальної свободи та громадянської активності, провідників національних ідей та європейських цінностей, просторів просвітництва і толерантності, культури, науки і освіти. Автори статей, серед яких О. Вдовіна [1], Т. Добко [2], Є. Забіянов [3], В. Здановська [5; 6], Т. Новальська [8], А. Потіха [10], С. Сердюк, С. Герасимова [11], Л. Туровська [12] та інші висвітлюють питання збереження бібліотек та їхніх фондів, роль українських книгозбірень в організації інформаційної, соціальної, матеріальної, психологічної підтримки і допомоги всім, хто її потребує, питання забезпечення потреб у достовірній інформації та навчанні, участь у волонтерській та благодійній діяльності. Особливостям роботи бібліотеки Інституту електрозварювання ім. О. Є. Патона НАН України під час війни присвячено статтю її завідувачки С. Іваненко [7].

Варто зазначити, що різні напрями і аспекти, здобутки, результати наукової, науково-організаційної, бібліотечної, інформаційно-аналітичної діяльності в умовах війни, їх впровадження у практичну роботу наукової та бібліотечно-інформаційної галузей; співпрацю з міжнародними організаціями, волонтерську та благодійну діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) та Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (далі ЛННБ України імені В. Стефаника) висвітлено у звітах про роботу цих національних установ,

у численних виступах науковців і бібліотечних фахівців на міжнародних і всеукраїнських заходах, у публікаціях, оприлюднено на інформаційних порталах і у соціальних мережах. Джерелами інформації про бібліотеки наукових установ НАН України були звіти про роботу цих підрозділів, узагальнені відділом науково-методичної роботи НБУВ, інформації представників адміністрацій наукових установ, постійне дистанційне спілкування з працівниками бібліотек, зокрема й тих установ, що перебувають у регіонах і містах, які постійно обстрілюються ворожими військами.

Мета статті – висвітлення діяльності бібліотечної мережі НАН України в умовах російсько-української війни з реалізації першочергового завдання – фізичного збереження і захисту сформованих упродовж десятиріч років галузевих фондів наукових видань, до складу яких входять також цінні та рідкісні документи, що є базою інформаційного забезпечення української науки.

Виклад основного матеріалу. Особливе місце в інформаційному просторі України посідає бібліотечно-інформаційний комплекс НАН України у складі НБУВ, ЛННБ України імені В. Стефаника та 94 бібліотек наукових установ, які, у переважній більшості, в умовах повномасштабної російської агресії не лише не припинили своєї діяльності, а й мобілізували всі наявні ресурси і можливості для збереження і захисту бібліотечних фондів, продовжували накопичення вітчизняних і світових бібліотечно-інформаційних ресурсів, надавали доступ до джерел наукових знань, спрямовували роботу на поглиблення інноваційних, інтеграційних, комунікаційних процесів бібліотечно-інформаційної діяльності, виконуючи основну свою функцію – здійснювали інформаційне забезпечення наукової діяльності академічних установ [9]. Адже, як зазначив президент НАН України академік А. Г. Загородній, – «... трагічні події, які нині відбуваються в нашій державі, ще раз довели, наскільки наука і інновації є важливими чинниками не лише цивілізаційного розвитку суспільства, але й здатності його до захисту і збереження загальнолюдських цінностей»¹.

Внаслідок масованих авіаційних нальотів, обстрілів ракетами та артилерією українських мирних міст і сіл постраждала наукова інфраструктура НАН України. Зазначимо, що у 2022 р. руйнувань зазнали приміщення деяких наукових установ та бібліотек, але бібліотечні фонди

¹ Загородній А. Саме наука має відігравати ключову роль у відродженні України. *Світ*. 2022. 20 травня.

не було пошкоджено. Внаслідок ракетного обстрілу Києва 10 жовтня 2022 р. було пошкоджено приміщення НБУВ по вул. Володимирській, 62 разом із кількома навколишніми будівлями. Завдяки коштам від Кабінету міністрів України і НАН України, а також добровільним жертвам приватних осіб, зокрема й працівників Бібліотеки, значну частину пошкоджень вдалося ліквідувати, і це дало змогу забезпечити задовільний температурний режим у приміщеннях, де зберігаються цінні фонди, і обслуговувати користувачів у читальних залах. Руйнувань зазнали: бібліотека Інституту філософії ім Г. С. Сковороди, у приміщенні якої повибивало вікна; у березні 2022 р. було пошкоджено вибуховою хвилею приміщення бібліотеки Інституту проблем матеріалознавства ім І. М. Францевича, вибито вікна, пошкоджено дах. У Фізико-технічному інституті низьких температур (м. Харків) вибухом вибито вікна. Змушений був змінити своє місце розташування Інститут відновлювальної енергетики, оскільки будівля установи перебувала поряд з об'єктом енергетичної інфраструктури, який обстрілювався і зазнав пошкодження.

З перших днів повномасштабного вторгнення з метою забезпечення діяльності установ, організацій і підприємств НАН України в умовах воєнного стану Президією НАН України було прийнято низку рішень. Зокрема, розпорядженням Президії НАН України від 24.02.2022 № 143 «Про роботу установ, організацій і підприємств НАН України в умовах воєнного стану в Україні» було визначено першочергові заходи та пріоритети діяльності наукових установ у воєнний час, серед яких: збереження особливо цінного майна, наукових об'єктів, що становлять національне надбання, та інших об'єктів майнового комплексу НАН України; збереження кадрового потенціалу і провідних колективів наукових установ: спрямування дослідження і розробок установ на підвищення обороноздатності й безпеки держави. За цими напрямками перебудовувалась і робота бібліотек мережі НАН України.

Першочерговим завданням, що постало перед бібліотеками наукових установ, було *збереження і захист бібліотечних фондів*, поповнення яких новими науковими виданнями продовжувалося і в умовах війни, хоча і в значно менших обсягах. Зокрема, кількість видань, що надійшли у 2022 р., є найменшою за всі роки існування бібліотек наукових установ НАН України – 10,1 тис. прим., майже на 50 % менше ніж у 2021 р. Значно уповільнились темпи формування електронних ресурсів, в основному через недостатнє матеріально-технічне забезпечення переважної більшості

бібліотек. Попри це, сукупні ресурси бібліотечної мережі НАН України на паперових носіях перевищують 32,2 млн од. зб. Зокрема, 16,093 млн – у НБУВ, 8 млн – у ЛІННБ України і 8,2 млн – у книгозбірнях академічних установ. Ці потужні бібліотечно-інформаційні ресурси потрібно зберегти від фізичного знищення і руйнації.

Пешочергово постало питання щодо нагляду за приміщеннями і фондами бібліотек. Значну увагу було приділено організації захисту та збереження особливо цінних та рідкісних видань, архівних і рукописних документів, історичних колекцій та мистецьких зібрань, що мають статус національного надбання. Упродовж лютого та березня 2022 р. було переміщено у більш захищені місця вищезазначені складники національного надбання, рідкісні та цінні документи, що зберігаються у фондах бібліотек наукових установ. Важливою у вирішенні цих питань була допомога міжнародних фондів, зарубіжних фахових організацій та установ. Так, до ЛІННБ України ім В. Стефаника надійшла гуманітарна допомога від фонду ALIPH: металеві бокси, сейфи та архівні пересувні стелажі. Бокси були використані для збереження рідкісних видань та архівних пам'яток. У сейфи було перенесено унікальні історичні пам'ятки 16–19 ст., твори мистецтва, стародруки, картографічні та рідкісні видання. Металеві мобільні стелажі були заповнені архівними документами (разом 68 архівних фондів, що становить 16 247 справ).

Як зазначила генеральний директор НБУВ, член-кореспондент НАН України Л. А. Дубровіна у доповіді «Зміни стратегії діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного часу»², на щорічних зборах Конференції європейських національних бібліотекарів (червень 2023 р.), з метою збереження інформації та надання її у відкритому доступі для користувачів необхідно було прискорити оцифрування історико-культурних фондів та джерел наукових знань. І в цьому напрямі українські бібліотеки отримали допомогу міжнародних фондів та організацій. Європейські національні бібліотеки своєю допомогою обладнанням заклали можливості для порятунку й цифрового збереження культурної та наукової спадщини України, які представляють великий інтелектуальний потенціал знань.

² Інформацію «Зміни стратегії діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного часу» опубліковано на сайті НБУВ: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6218>.

Так, конкретну й предметну матеріальну підтримку НБУВ надали національні бібліотеки Британії, Німеччини, Польщі, Франції, Швеції, об'єднання фінських університетських бібліотек, інші зарубіжні наукові установи та організації, які допомогли з реставраційними матеріалами, обладнанням для оцифрування фондів, з комп'ютерною технікою, вогнегасниками, сприяли науковцям у проходженні стажувань, участі в міжнародних форумах, допомагали з відрядженнями, публікували звернення і статті українських вчених. Важливо, що з використанням отриманого обладнання НБУВ зможе також надавати допомогу бібліотекам наукових установ з оцифрування унікальних документів, що зберігаються в їхніх фондах.

Комплекс заходів із забезпечення збереження, наукового опрацювання та реставрації унікальних документів виконано на найвищому фаховому рівні у Державному природознавчому музеї м. Львова. У зв'язку з воєнним станом і загрозою ракетних ударів рідкісні видання (до 1800 р.) було спаковано в окремі коробки і переміщено до безпечнішого місця. Від штабу порятунку культурної спадщини бібліотека отримала коробки з безкислотного картону, в які було складено видання для реставрації, відбитки статей та інші пакувальні матеріали. За результатами опрацювання фонду видань до 1939 р. іноземними мовами відібрано та відреставровано 35 прим. документів. У межах проекту «Реставрація та консервація стародруків природничої частини Поторицької бібліотеки, що перебувають у Державному природознавчому музеї НАН України» було відреставровано 10 рідкісних книг. Проєкт реалізовано співробітниками музею спільно з Союзом родини Дідушицьких гербу Сас (засновники Музею) за фінансової підтримки Міністерства культури, національної спадщини та спорту Польщі за програмою «Охорона культурної спадщини за кордоном». Для продовження проєкту у 2023 р. відібрано для реставрації ще 23 документи.

Заходи із забезпечення фізичного збереження бібліотечних фондів здійснюють всі академічні установи. Зокрема, в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка у зв'язку з обстрілами частину рідкісного фонду було упаковано, складено списки видань, які переміщено до безпечного місця. Бібліотека Одеського археологічного музею отримала вогнестійку тканину, якою було вкрито цінні видання до 1917 р. (6 стелажів). Вікна бібліотеки було закрито спеціальними плитами, зроблено запас води, замінено вогнегасники у приміщенні. З метою збереження інформації про фонди бібліотеки було оцифровано 12 інвентарних та 2 реєстраційні книги,

відомості про які збережено на зовнішньому накопичувачі.

Слід зазначити, що оскільки в умовах воєнного стану упродовж 2022 р. бібліотеки наукових установ деякий час були закриті, потім працювали у дистанційному режимі, неповний робочий тиждень, обсяги робіт зі збереження бібліотечних фондів значно зменшилися, але більшість книгозбірень продовжували реалізовувати заходи щодо перевірки фондів, упорядкування і переміщення їхніх окремих частин, виявлення та вилучення морально застарілих, маловикористовуваних, зайво дублетних та фізично зношених документів; щодо дрібного ремонту, реставрації; оцифрування видань з метою формування страхового фонду цінних документів; санітарно-гігієнічного опрацювання фонду тощо. Приміром, роботу з оцифрування рідкісних і цінних документів та видань, що користуються підвищеним попитом, наукової періодики, для створення страхового фонду здійснювали працівники бібліотек інститутів літератури ім. Т. Г. Шевченка, історії України, народознавства, сходознавства, фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського, Головної астрономічної обсерваторії. Зокрема, у бібліотеці Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського було оцифровано 80 номерів журналу «Східний світ» та 32 прим. збірника «Сходознавство». Польському досліднику історії мистецтв, фотографу Петру Яцику Ямські бібліотека Інституту народознавства підібрала та відсканувала: фото, поштівки, альбоми, каталоги, планшети, загалом 1500 окремих зображень (550 с.). Бібліотекою було виконано значну роботу з оцифрування унікальних документів з колекції Музею Наукового товариства імені Шевченка.

В умовах російської збройної агресії проти України гостро постало питання актуалізації бібліотечних фондів як складника інформаційних ресурсів України. Бібліотеками наукових установ відповідно до «Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України» (від 23 травня 2022 р.) проаналізовано склад фондів з метою вилучення російськомовних видань, зміст яких спрямовано на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, спотворення історичних подій; морально застарілих видань радянської доби; призупинено заміну книжок, втрачених (пошкоджених) читачами, книжковою продукцією з Росії, а також приймання як дарунки

книжок, виданих в Росії тощо. У бібліотеках, які відповідально та виважено поставилися до цієї роботи, сформовано списки таких видань, що підлягають вилученню та списанню, здійснено відповідні заходи. Приміром, упродовж 2022 р. бібліотека Головної астрономічної обсерваторії звільняла бібліотечний фонд від пропагандистської російської та прокомуністичної літератури. Усього було списано 433 прим. Крім того, Бібліотека звернулася із закликом до співробітників Обсерваторії, які теж долучилися до здавання в макулатуру російської літератури зі своїх домашніх бібліотек.

Питання збереження бібліотечних документів на паперових та новітніх носіях в сучасних умовах були у центрі постійної уваги НБУВ як науково-методичного та координаційного центру з цього напрямку діяльності. З 1992 р. Центр консервації і реставрації НБУВ (нині відділ наукових технологій збереження фондів, керівник Л. П. Затока) досліджує ці питання та забезпечує працівників бібліотек інформацією, необхідною для профілактики надзвичайних ситуацій, оцінки обсягів пошкоджень документів та приміщень і пошуку оптимальних шляхів подолання їх наслідків, узагальнює досвід подолання аварійних та надзвичайних ситуацій у бібліотеках світу. За результатами науково-прикладних досліджень підготовлено методичні рекомендації, інструкції, численні наукові публікації, тематичні збірники, зокрема з питань впровадження інноваційних технологій збереження документальних фондів; запобігання надзвичайній ситуації у бібліотеці та шляхи її подолання; надаються науково-методичні консультації бібліотекам з широкого кола питань фізичного збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів, зокрема щодо технологічних аспектів визначення пріоритетів під час рятувальних робіт тощо.

Особливо актуальними для бібліотек є результати наукових досліджень та практичні розробки фахівців Відділу з питань збереження фондів на різних матеріальних носіях в умовах війни. Це, зокрема, забезпечення фізичного збереження бібліотечних фондів під час переміщення з місць постійного зберігання, оскільки у бібліотек та архівних установ, які мають цінні й рідкісні документи, виникає необхідність переміщувати фонди у разі виникнення надзвичайних ситуацій (війни, аварій, техногенних катастроф тощо); практичні рекомендації щодо алгоритму таких дій відповідно до конкретної ситуації, яка потребує переміщення фонду; щодо необхідності створення умов для унеможливлення виникнення причин, за яких можуть знищуватися цінні бібліотечні та архівні документи або

суттєво погіршуватися їхній фактичний фізичний стан.

Роботі бібліотек мережі НАН України в умовах воєнного стану із захисту та збереження особливо цінних і рідкісних масивів фондів, архівних і рукописних документів було присвячено засідання Інформаційно-бібліотечної ради (ІБР) – дорадчого консультативного органу при Президії НАН України, що визначає стратегію та основні напрями розвитку академічного бібліотечно-інформаційного комплексу, яке відбулося 13 червня 2023 р. під головуванням О. С. Онищенко, почесного генерального директора НБУВ, академіка НАН України³. За результатами роботи ІБР розроблено рекомендації для керівників установ та їх бібліотечних працівників із забезпечення збереження своїх фондів під час війни на випадок надзвичайних ситуацій, техногенних загроз. Зокрема, керівникам установ, що мають фонди цінних і рідкісних документів та одного штатного бібліотекаря, рекомендовано утриматися від переведення цих працівників на скорочений робочий тиждень та від надання довготривалих відпусток без покладання обов'язків на інших співробітників установи. Акцентовано увагу аміністрацій установ та бібліотечних фахівців на необхідності розробити перелік цінних та рідкісних видань і план їх евакуації у захищені місця на випадок ракетних обстрілів, пожеж, аварій водопровідних та каналізаційних мереж тощо; розгорнути роботу з оцифрування найцінніших документів із фондів бібліотек та забезпечити їх збереження на зовнішньому накопичуванні. Наголошувалося також на тому, що відповідальність за стан фондів та їх збереження несуть і керівники наукових установ, і бібліотекарі.

Висновки. Забезпечення фізичного збереження ретельно сформованих упродовж десятків років галузевих фондів наукових видань, до складу яких входять також цінні та рідкісні документи, в умовах війни є пріоритетним і найважливішим напрямом діяльності бібліотек наукових установ НАН України, який потребує і отримує постійну підтримку, відповідно до конкретних можливостей і ситуацій, з боку Інформаційно-бібліотечної ради НАН України, НБУВ як науково-методичного центру, адміністрацій та інформаційно-бібліотечних рад установ, міжнародних фондів та організацій. Академічні бібліотеки упродовж першого року повномасштабної російської агресії та у подальший період зберегли свої бібліотечно-інформаційні ресурси без втрат, забезпечили їх належне

³ Інформацію про цю подію «У бібліотеках НАН України реалізується стратегія переходу до інноваційних технологій» опубліковано на сайті НБУВ: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6197>.

фізичне збереження, здійснювали оцифрування найцінніших документів, продовжували поповнювати бібліотечно-інформаційні ресурси документами на різних носіях та надавати їх користувачам, тобто виконували свою головну місію – інформаційне забезпечення наукової діяльності.

Перспективи подальшого розвитку діяльності бібліотек наукових установ НАН України із збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів, зокрема у період повоєнної відбудови країни, визначено у стратегіях розвитку НБУВ (до 2025 р.) та бібліотечної мережі НАН України (до 2027 р.). Це зокрема: розроблення і реалізація програми оцифрування цінних, рідкісних та документів підвищеного попиту, що зберігаються у фондах бібліотек наукових установ; забезпечення умов для зручного багатоаспектного використання оцифрованих документів професійною аудиторією та користувачами електронних мереж; створення та розвиток цифрових колекцій видань установ та забезпечення їхнього збереження.

Досвід роботи бібліотек НАН України із збереження унікальних фондів, участь міжнародних організацій у справі захисту історико-культурної та наукової спадщини України під час російської агресії та повоєнної відбудови України, безумовно, стане предметом подальшого вивчення, узагальнення і глибокого осмислення.

Список використаних джерел

1. Вдовіна О. О. Діяльність бібліотек в умовах російської агресії проти України. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф. (Київ, 23–24 черв. 2022 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 53–55.
2. Добко Т. В. Злочини Російської Федерації проти культурної спадщини України. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф. (Київ, 23–24 черв. 2022 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 42–44.
3. Забіянов Є. Робота медіахабу в умовах воєнного стану: досвід роботи Одеської ОУНБ ім. М. С. Грушевського. *Бібліотечна планета*. 2022. № 2 (96). С. 31–32.
4. Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2022 році / НАН України. Київ : Академперіодика, 2023. 593 с.
5. Здановська В. П. Війна в Україні: бібліотечно-інформаційний фронт. *Бібліотечна планета*. 2022. № 2 (96). С. 5–8.
6. Здановська В. П. Публічні бібліотеки у воєнному 2022 році. *Бібліотечна планета*. 2023. № 1 (9). С. 5–8.
7. Іваненко С. Особливості роботи бібліотеки Інституту електрозварювання

імені С. О. Патона Національної академії наук України в умовах воєнного стану. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2023. № 1. С. 9–12.

8. Новальська Ю. В. Публічні бібліотеки України в умовах воєнного стану. *Бібліотека. Наука. Комунікація: Інноваційні трансформації ресурсів і послуг* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2022 р.). Київ : НБУВ, 2022. С. 77–79.

9. Науково-інформаційне забезпечення. *Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2022 році* / НАН України. Київ : Академперіодика, 2023. С. 508–514.

10. Потіха А. Л. Діяльність бібліотек України в умовах російської воєнної агресії. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 64. С. 55–73.

11. Сердюк С., Герасимова С. Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2022. № 3. С. 9–14.

12. Туровська Л. Трансформація діяльності наукової бібліотеки в умовах воєнного стану (на прикладі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 1. С. 31–37.

References

1. Vdovina, O. O. (2022, June 24-25). Diialnist bibliotek v umovakh rosiiskoi ahresiii proty Ukrainy [Activities of libraries in the conditions of Russian aggression against Ukraine]. In *Information, kommunikation and knowledge manadgement in globalized world. Proseeding of the materials of the Fifth International of science Conference* (pp. 53-55). Kyiv, Ukraine. Vid. tsentr KNUKiM. [In Ukrainian].
2. Dobko, T. V. (2022, June 24-25). Zlohyny Rosiiskoi Federatsii proty kulturnoi spadshchyny Ukrainy [Crimes of the Russian Federation against the cultural heritage of Ukraine]. In *Information, kommunikation and knowledge manadgement in globalized world. Proseeding of the materials of the Fifth International of science Conference* (pp. 42-44). Kyiv, Ukraine. Vid. tsentr KNUKiM. [In Ukrainian].
3. Zabiianov, Ye. (2022). Robota mediakhabu v umovakh voiennoho stanu: dosvid roboty Odeskoi OUNB im. M. S. Hrushevskoho [The work of the media hub in the conditions of martial law: the experience of the work of the Odesa Oblast Mykhailo Hryshevskiy Universal Library]. *Bibliotечna planeta*, 2, 31-32. [In Ukrainian].
4. (2023). Zvit pro diialnist Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u 2022 rotsi [Report on the activities of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2022]. Kyiv, Ukraine: Akademperiodyka. [In Ukrainian].
5. Zdanovska, V. P. (2022) Viina v Ukraini: bibliotечно-informatsiyni front [War in Ukraine: library and information front]. *Bibliotечna planeta*, 2, 5-8. [In Ukrainian].
6. Zdanovska, V. P. (2023). Publichni biblioteki u voiennomu 2022 rotsi [Public libraries in the war year 2022]. *Bibliotечna planeta*, 1, 5-8. [In Ukrainian].
7. Ivanenko, S. (2023). Osoblyvosti roboty biblioteki Instytutu elektrozvarivannia imeni Ye. O. Patona Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of the work of the library of the E. O. Paton Institute of Electric Welding

of the National Academy of Sciences of Ukraine under martial law]. *Bibliotechnyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 1, 9-12. [In Ukrainian].

8. Novalska, Yu. V. (2022 October). Publichni biblioteki Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Public libraries of Ukraine under the conditions of martial law]. In *Library. Science. Communication. Innovative transformations of resources and services*. Proceeding of the International of Science Conference (pp. 77-79), V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

9. (2023). Naukovo-informatsiine zabezpechennia. Zvit pro diialnist Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u 2022 rotsi [Scientific and information support. Report on the activities of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2022]. (pp. 508-514). Kyiv, Ukraine: Akadempriodyka. [In Ukrainian].

10. Potikha, A. (2022). Diialnist bibliotek Ukrainy v umovakh rosiiskoi voiennoi ahresii [Activities of Ukrainian Libraries in the Conditions of Russian Military Aggression]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 64, 55-73. [In Ukrainian].

11. Serdiuk, S., & Herasimova, S. (2022). Biblioteki Ukrainy pid chas viiny: adaptasiia do novykh realii ta vyznachennia prioritativ [Libraries of Ukraine during the war: adaptation to new realities and determination of priorities]. *Bibliotechnyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 3, 9-14. [In Ukrainian].

12. Turovska, L. (2023). Transformatsiia diialnosti naukovoii biblioteki v umovakh voiennoho stanu (na prykladi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho) [Transformation of scientific library activities under the conditions of the state of martial law (at the example of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine)]. *Visnyk Knyzhkovoii Palaty*, 1, 31-37. [In Ukrainian].

Halyna Soloidenko,

<https://orcid.org/0000-0002-1326-0034>,

Candidate in Historical Sciences, Senior Research Associate,

Leading Researcher Associate,

Department Of Scientific And Methodical Affairs,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: soloidenko@ukr.net

Tetiana Kulakovska,

<https://orcid.org/0000-0002-2108-3285>,

Candidate in Historical Sciences, Senior Research Associate,

Department Of Scientific And Methodical Affairs,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: kulakovska_2019@ukr.net

PRESERVATION OF THE LIBRARY COLLECTION IS A PRIORITY DIRECTION OF THE LIBRARIES OF SCIENTIFIC INSTITUTIONS OF THE NAS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WARTIME

The purpose of the article is to highlight the activity of the library network of the National Academy of Sciences of Ukraine in the conditions of the Russian-Ukrainian war in order to implement the first priority task – the physical preservation and protection of the branch funds of scientific publications formed over decades, which also include valuable and rare documents, which are the basis of the information provision of Ukrainian science. **The methodological basis** of the study. The use of general scientific methods of research – analysis, synthesis, generalization contributed to the achievement of the set goal. **The scientific novelty**. The article analyzes the changes in priorities in the activity of the library network of the National Academy of Sciences of Ukraine during the war, the main of which is the preservation and replenishment of library funds as a base of information support for scientific activities aimed at increasing the self-sufficiency and security of Ukraine, at the post-war reconstruction and development of the country. **Conclusions**. Libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine are participants of the national library and information front, formed in the conditions of the war, work in all its areas, join all events and initiatives. And occupying a special place in the information space of Ukraine as members of the library and information complex of the National Academy of Sciences of Ukraine, despite the constant danger of enemy attacks, they realize their mission of preserving unique library and information resources and information provision of priority areas of scientific activity.

Keywords: libraries of scientific institutions, the National Academy of Sciences of Ukraine, the Russian-Ukrainian war, preservation of library funds.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2022 р.